

РОЛЬ НАУКОВОЇ ШКОЛИ У ПІДГОТОВЦІ ДИСЕРТАЦІЇ НА ЗДОБУТТЯ СТУПЕНЯ ДОКТОРА ФІЛОСОФІЇ

Богатирьов Іван Григорович

*доктор юридичних наук, професор,
заслужений діяч науки і техніки України,
професор кафедри кримінально-виконавчого та кримінального права
Навчально-науковий інститут права, правоохоронної діяльності
та психології Пенітенціарної академії України
м. Чернігів, Україна*

У порядку постановки проблеми варто наголосити, що авторитет будь-якої наукової школи пов'язаний не тільки з ефективною роботою наукових установ вищих навчальних закладів, а й з наявністю авторитетних вчених, здатних генерувати наукові ідеї у відповідній сфері суспільних відносин. Проблема діяльності наукових шкіл зумовлена недостатньою теоретичною і практичною розробленістю, відсутністю відповідного нормативно-правового забезпечення, що регулює її діяльність.

Візія наукової школи розглядається нами як прообраз якісних перетворень в освіті команди професіоналів, які розширюють простір освітніх можливостей. Прикладний аспект діяльності наукової школи вирізняється високим рівнем розвитку інноваційного потенціалу, на базі якої проводяться наукові теми досліджень. Завдяки таким школам в Україні, як наголошує вітчизняна вчена І. Арістова створюється наукова платформа, яка випереджає час і створює основу подальшого розвитку науки загалом і підготовки дисертацій на здобуття ступеня доктора філософії [1].

Актуальність зазначеного зумовлено також тим, що нині, серед науковців, наприклад пенітенціарного спрямування, йде активна фахова дискусія щодо потреби трансформувати кримінально виконавчу систему України в пенітенціарну систему. Враховуючи різні чинники суспільної значимості такої трансформації, зокрема й думки українських учених і практиків, варто зауважити, що входження України в європейську сім'ю стане нагальним питанням реформування (розвитку) кримінально виконавчої системи України в контексті Європейських пенітенціарних правил поведіння з ув'язненими і засудженими.

Отже, наукова школа – це один із інструментів впровадження в освітній та науковий процес юридичних, педагогічних та психологічних знань, що сприятиме зі свого боку отриманню суспільно

важливого очікуваного результату. Звичайно науковий потенціал школи дає змогу адекватно відповідати на сучасні виклики підготовки здобувачів доктора філософії..

До речі, саме в нашій школі відбулося професійне становлення цілої плеяди вітчизняних вчених пенітенціаристів. Приємно відмітити, що 2021 року вчений наукової школи «Інтелект» доктор юридичних наук, професор О. О. Шкута став лауреатом премії Президента України для молодих вчених. Доктор юридичних наук, старший дослідник М. С. Пузирьов 2023 року став стипендіатом Кабінету Міністрів України для молодих вчених [2].

Ми вважаємо, що кожен науковий продукт має супроводжуватися обов'язковим елементами сагменту матеріалу дослідження. Це показує, що наукова праця має завершену стадію. З цією метою на кафедрі кримінального, кримінально-виконавчого права та кримінології Пенітенціарної академії України розроблений алгоритм підготовки дисертації на здобуття ступеня доктора філософії 081 «Право» 08 «Право» аспірантами, адюнктами академії. В основу алгоритму покладено:

- **для науки кримінального права України** актуальними проблемами є: кримінальна відповідальність за вчинене кримінальне правопорушення; визначення складу кримінального правопорушення: об'єкта, об'єктивної сторони, суб'єкта, суб'єктивної сторони; співвідношення вини та умисла; призначення покарання за вчинене кримінальне правопорушення; судимість; гуманізація кримінального законодавства щодо збільшення видів покарань не пов'язаних з позбавленням волі; колізії у кримінальному законодавстві України; роль кримінальних проступків при призначенні покарання; вибір адекватних санкцій, пошук нових засобів кримінально-правового впливу; міждисциплінарний підхід, що поєднує кримінальне право з іншими галузями знань тощо;

- **для науки кримінально-виконавчого права** актуальними проблемами є: тенденції розвитку виконання покарань не пов'язаних із позбавленням волі; реалізація персоналом органів і установ виконання покарань засобів виправлення і ресоціалізації засуджених в місцях несвободи ДКВС України; застосування до засуджених інституту звільнення з місць несвободи та уповноважених органах з питань пробації; не достатній рівень нормативно- правового забезпечення у сфері виконання/ відбування кримінальних покарань; взаємодія органів і установ виконання покарань з державними і не державними інституціями щодо роботи із засудженими в місцях несвободи та уповноважених органах з питань пробації; розробка інноваційних методологій дослідження пенітенціарної системи України тощо;

– **для науки кримінології** актуальними проблемами є стан, тенденції, динаміка та географія злочинності, особа яка вчиняє кримінальне правопорушення; детермінанти та шляхи її запобігання. Віктимологічне запобігання жертви кримінального правопорушення в місцях несвободи ДКВС України. Кримінологічне прогнозування та планування заходів запобігання злочинності. Вплив цифрових технологій та штучного інтелекту на сучасні фонові явища злочинності. Кримінологічний аналіз запобігання та протидія;

– **для науки адміністративного права та процесу** актуальними проблемами є: адміністративно-правові відносини у сферів виконання покарань та пробації; публічне адміністрування запобігання злочинності в місцях несвободи ДКВС України; адміністративно-правові засади впровадження в Україні нової в'язниці; адміністративно-правові засади реформування (розвитку) кримінально – виконавчої системи України та її трансформації в пенітенціарну систему; адміністративно-правовий статус державного службовця Державної кримінально-виконавчої служби України; адміністративно-правовий статус державного службовця Державної установи «Центр пробації»; публічне адміністрування територіальною громадою свого права на місцеве самоврядування тощо;

– **для науки кримінально-процесуального права** актуальними проблемами є: досудове провадження в Україні; права і права і свободи учасників кримінального судочинства їх правовий статус; кваліфікація суб'єктів кримінально-процесуальної діяльності; процесуальні гарантії дотримання прав і законних інтересів учасників кримінального провадження; практика рішення Європейського суду з прав людини стосовно України; законність та правомірність проведення слідчих (розшукових дій) як гарантія прав і свобод учасників кримінального процесу; особливості використання спеціальних знань, технічних засобів та відіоконференцій зв'язку у доказуванні; застосування органами досудового розслідування кримінально процесуального примуса; застосування кримінального провадження на підставі угод; кримінально-процесуальні засади обшуку в кримінальному провадженні тощо.

Висновок. Отже, наукова школа – це один із інструментів вченого, який комплексно та системно впроваджує в освітній та науковий процес юридичні, педагогічні та психологічні знання, які сприяють зі свого боку отриманню суспільно важливого очікуваного результату – захист дисертації на здобуття доктора філософії.

Література:

1. Арістова І. Наукова школа у галузі інформаційного права: на шляху до розбудови суспільства знань в Україні (частина перша). *Публічне право*. 2017. № 2 (26). С. 9–17, 10.
2. Шевченко А. Є. Наукова школа «Інтелект» професора Івана Богатирьова на шляху трансформації кримінально-виконавчої системи України в пенітенціарну систему ISSN 2617-4154 *Ірпінський юридичний часопис* : науковий журнал. 2025. Вип. 1 (18) 123 С. 24

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-532-0-3>

ОКРЕМІ ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ОТРИМАННЯ ВЧЕНИХ ЗВАНЬ ДОЦЕНТА І ПРОФЕСОРА В УКРАЇНІ ТА МОЖЛИВІ ШЛЯХИ ЇХ ВИРІШЕННЯ

Боровик Андрій Володимирович

доктор юридичних наук, доцент,

відмінник освіти України,

віцепрезидент з наукової роботи,

Науково-дослідний інститут публічного права

м. Київ, Україна

Механізм присвоєння науковим і науково-педагогічним працівникам вчених звань в Україні визначається Порядком присвоєння вчених звань науковим і науково-педагогічним працівникам. Наказ Міністерства освіти і науки України від 03.02.2016 [1].

Здавалося б все чітко розписано законодавцем у згаданому нормативно-правовому акті і жодних труднощів не повинно виникати. Водночас на практиці науковці роками не можуть отримати вчене звання незважаючи на виконання формальних вимог зазначених у згаданому документі.

Зокрема перш за все науковці стикаються з бюрократичними та нормативними труднощами. Так, сучасна система присвоєння вчених звань ускладнена надмірною кількістю документів і довідок, які потребують підтвердження на кожному етапі. Постійні зміни у нормативних актах МОН створюють ситуацію невизначеності й нерівних умов для науково-педагогічних працівників. Відсутність єдиної цифрової системи для подання документів змушує викладачів витрачати значний час на паперову звітність.